

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se

LRFs remissyttrande över betänkandet Vägen mot fossil- oberoende jordbruk (SOU 2021:67)

1. Inledning

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) har beretts tillfälle att yttra sig över utredningen *Vägen mot fossiloberoende jordbruk* (SOU 2021:67) och lämnar nedan kommentarer beträffande utredningens huvudförslag och rekommendationer.

LRFs medlemmar driver tillsammans nära 70 000 företag och det gröna näringslivet står för nästan 4 procent av Sveriges BNP. Gemensamt för företagen är att de har sin bas i jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö. Det är dessa företag som kan erbjuda samhället resurser för en hållbar utveckling. De tillför Sverige stora värden i form av mat, energi, arbetstillfällen och miljönytta. Det gröna näringslivet är en grundförutsättning för att bekämpa klimatförändringarna. Vår sektor är den enda som kan fånga och lagra koldioxid från atmosfären och samtidigt leverera förnybara råvaror till drivmedel, förnybar energi, nya material och kemikalier.

Det är viktigt att potentialen i det gröna näringslivet tas tillvara för att ställa om samhället till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Därför bör onödig administrativ belastning eller reglering undvikas i jämförelse med konkurrerande verksamheter och fossila produkter.

LRF välkomnar den ansats som utredningen har, nämligen att stärka lönsamheten och konkurrenskraften i de gröna näringarna, vilket kan leda till en ökad inhemsk livsmedelsproduktion. Detta är positivt av flera skäl, dels skapas fler arbetstillfällen – företrädesvis i landsbygder – och försörjningstryggheten stärks och risken för att produktion flyttar utomlands minskar. Vidare att den globala miljöpåverkan av svensk konsumtion sjunker eftersom det svenska jordbruket har lägre miljö- och klimatpåverkan per producerad enhet än de flesta andra länder.

Sedan utredningen presenterades har priserna på insatsvaror i de gröna näringarna ökat markant. Priserna på exempelvis drivmedel, gödsel, utsäde och el har nått rekordnivåer. Detta är oroväckande och riskerar att kraftigt försämra företagens konkurrenskraft och lönsamhet. De åtgärder som föreslås för att stärka företagens konkurrenskraft och lönsamhet i utredningen är därför än mer angelägna och kräver en skyndsam hantering.

LRF vill dock betona att den explosionsartade ökningen av priset på insatsvaror vi nu ser måste hanteras snabbt och i särskild ordning av regering och riksdag och inte inom ramen för arbetet med denna utredning.

LRF vill också peka på att Sverige har som nation valt att ha höga miljö- och klimatambitioner och att gå före den övriga världen med målet att bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi måste dock ta i beaktande att dessa höga ambitioner – och viljan att gå före andra länder – kostar mycket pengar. De gröna näringarna agerar på en konkurrensutsatt marknad och konkurrerar med företag verksamma i andra länder som tyvärr inte har lika höga miljö och klimatambitioner som Sverige. Detta leder till stora konkurrensnackdelar för svenska producenter eftersom kostnadsmassan är betydligt högre i Sverige än i andra länder. Utredningen redogör för detta på ett mycket bra sätt.

2. Införande av jordbruksavdrag (*kapitel 4 i utredningen*)

LRF är positiva till förslaget utformning och tillstyrker. LRF redovisar nedan ett antal viktiga aspekter som regeringen bör ta till sig.

Det största hindret för svenskt skogs-, lant- och vattenbruk är den svaga konkurrenskraften som delvis kommer av att vi i Sverige har högre krav vad gäller miljö, klimat, djursorg, biologisk mångfald med mera, än vad konkurrerande länder har. LRF är överlag positiva till dessa miljökrav, men de riskerar att driva svenska företag i konkurs och flytta produktionen utomlands till länder med betydligt lägre krav inom samma område. Sådana utflyttningar av produktion är mycket negativa för såväl Sverige som för att nå miljö- och klimatmålen.

Det är därför extremt viktigt att vi i Sverige värnar om våra skogs-, lant- och vattenbruksföretag. Jordbruksavdraget är ett sådant viktigt förslag som stärker branschens överlevnadsförmåga och samtidigt bidrar till en bättre miljö.

I utredningen framförs på ett antal ställen att jord- och skogsbruket ett normalår betalar ca 6,75 mdkr i skatt. Det är inte helt uppenbart, men det tycks som beloppet inkluderar såväl sociala avgifter som inkomstskatt. I bilaga 3 i utredningen visas hur man har beräknat detta och kommer då fram till att lantbruket betalar ca 2,28 mdkr i skatt och skogsbruket drygt 3 mdkr i skatt. Alltså en total skatt om ca 5,3 mdkr. Denna skillnad förklaras inte i utredningen. LRF har, bland annat med anledning av detta, låtit kontrollräkna utredningens beräkningar avseende intäkter, överskott, betalda skatter med mera som ligger till grund för utredningens förslag avseende att fastställa jordbruksavdraget till 7 procent. Det är ett flertal kvalificerade gissningar som har behövts göras, både av utredningen och LRF, eftersom det tyvärr saknas officiell statistik på flera områden. Trots denna brist anser vi att uträkningarna ger en någorlunda korrekt bild av situationen.

Utredningens mål är att ge sänkt inkomstskatt om ca 2 mdkr per år i dagens penningvärde och vår kontrollräkning visar att det är rimligt att utfallet blir ca 2 mdkr per år om

Jordbruksavdraget sätts till 7 procent. Dessa beräkningar är dock i viss mån gjorda på kvalificerade gissningar och gammal statistik. LRF anser därför att det är mycket viktigt att Jordbruksverket får tydliga instruktioner att följa upp, analysera och föreslå förändringar ifall det visar sig att skattenedsättningen, i dagens penningvärde, visar sig vara lägre än 2 mdkr per år.

Utredningens förslag är utformat så att avdraget beräknas utifrån det enskilda företagets omsättning från vissa kvalificerade intäktskällor. Det är ett bra sätt att beräkna på eftersom kostnaderna och företags faktiska överskott, eller underskott, inte påverkar beräkningarna och inte heller påverkar skattesänkningen (under förutsättning att företaget redovisar ett skattemässigt överskott). Under senare år har branschen noterat hur kostnaderna kraftigt har varierat, främst avseende insatsvaror, varför avdraget skulle variera om beräkningarna vore kopplade till företagets resultat eller dess kostnader.

LRF är positiva till hur jordbruksavdraget beräknas, eftersom det inte påverkas av kostnaderna samt att jordbruksavdraget är inflationsjusterat i och med att det är kopplat till omsättningen.

Vad gäller procentsatsen om 7 procent så är den beräknad utifrån att ge en inkomstskattesänkning om totalt ca 2 mdkr per år. I utredningen framförs, som ovan nämnts, att branschen betalar ca 6,75 mdkr i inkomstskatter samt sociala avgifter per år. I andra delar av utredningen anges att beloppet uppgår till 5,3 mdkr per år. Till detta tillkommer andra skatter som till exempel energiskatt på diesel om ca 1,9 mdkr per år (om dagens dieselskatteåterbetalning fasas ut). Många i branschen betalar även skatt på uppvärmningsbränslen, elskatt, alkoholskatt med mera, men dessa uppgår till betydligt lägre belopp i förhållande till inkomstskatt, dieselskatt och sociala avgifter. LRF delar utredningens uppfattning om att det i huvudsak är inkomstskatten, samt den allmänna löneavgiften, som bör sänkas.

En sänkning av inkomstskatten med 2 mdkr motsvarar alltså ungefär den skatt som branschen betalar avseende diesel. Eftersom utredningen också föreslår att dagens dieselskatteåterbetalning, värd ca 0,75 mdkr per år, fasas ut innebär skatteväxlingsförslaget en positiv skatteeffekt om ca 1,25 mdkr per år. Enligt utredningen är detta belopp tänkt att kompensera för dels den borttagna dieselskatteåterbetalningen, men ska även ses som compensation för de högre produktionskostnaderna vi har i Sverige på grund av miljölagstiftning, djurlagstiftning, skattelagstiftning med mera. LRF tycker att det är mycket viktigt att dessa svenska värden tas upp och att det är bra att företagen får betalt för dessa tjänster.

LRF har låtit göra en konsekvensanalys av skatteväxlingsförslaget på ett flertal olika typföretag med olika verksamhetsinriktningar, och med olika associationsform. Vi har utgått från verkliga företags bokföring, bokslut och inkomstdeklarationer som återfinns i en omfattande databas hos ett intresseföretag till LRF. Konsekvensanalysen visar att samtliga undersökta typföretag får mer pengar kvar på sista raden när vi räknar på höjda kostnader för diesel på grund av utfasning av skatteåterbetalning samt drar av Jordbruksavdraget. Till detta remissvar bilägger vi vår konsekvensanalys (*konsultrapport*

från Ludvig & Co). Det är dock viktigt att påpeka att det förekommer stora skillnader i dieselförbrukning beroende på enskilda omständigheter för varje företag. Det tydliggörs inte i bifogad konsekvensanalys. Analysen är dessutom gjord hösten 2021, d.v.s. före den omfattande prisökningen på drivmedel som nu är en realitet.

Det måste poängteras att det finns ett antal företag som kommer att drabbas negativt av skatteväxlingsförslaget. Till exempel nystartade företag som ofta går med underskott i början, som kommer att få en negativ kassaflödeseffekt under de år företaget redovisar underskott till följd av ökad kostnad för skatt på diesel.

LRF ser också stora problem för yngre lantbrukare som har svårt att komma in i branschen på grund av dyra investeringar i startskedet. Därför bör regeringen också se över stödsystem med mera för att fånga upp dessa företag, t.ex. start- och investeringsstöd.

LRF noterar vidare att förslaget missgynnar företag som kontinuerligt går med underskott samt företag som via juridisk person äger skog. LRF noterar vidare att förslaget missgynnar företag som kontinuerligt går med underskott samt företag som via juridisk person äger skog. Det finns också gränsdragningsproblematik att beakta avseende vilka intäkter som är kvalificerade för jordbruksavdrag.

Vad gäller de företag som kontinuerligt går med underskott är det viktigt att fördjupa sig i varför dessa företag år efter år redovisar underskott. Det är idag inte kartlagt hur många som kontinuerligt redovisar underskott samt inte heller hur många av dessa som medvetet skatteplanerar för att inte redovisa överskott. Det är en brist i utredningen att en sådan undersökning inte genomförts. De företag som trots en strävan om att generera ett positivt resultat ändå inte gör det kan – och bör – inte hjälpas med skattelagstiftning, utan det är snarare affärsrådgivning och liknande, som är viktigt för dessa företag.

Vad gäller företag som äger skog via juridisk person tolkar LRF det som att utredningen haft en önskan om att exkludera ett antal större företag från jordbruksavdraget. Tyvärr drabbas även ett antal mindre familjeägda skogsbolag av detta undantag. LRF tycker att det är olyckligt och föreslår att om regeringen delar utredningens åsikt om att de stora skogsbolagen ska exkluderas bör det i stället införas ett tak för när juridiska personer som äger skog ska få tillgodoföras jordbruksavdraget. Ett sådant tak bör ligga på koncernnivå och vara anpassat så att det enbart är mindre skogsbolag som får ta del av jordbruksavdraget. Taket skulle förslagsvis kunna beräknas utifrån hektar skog eller omsättning inom koncernen och anpassas till en lämplig nivå. Skogsbolag som är större än taket skulle då helt uteslutas från jordbruksavdraget. En annan variant är att skogsbolag tillgodoförs jordbruksavdraget upp till taket, men att jordbruksavdraget inte medges över taket. I det senare fallet torde omsättning vara lämplig att använda som beräkningsgrund.

Utredningen har även valt att undanta omsättning som är hänförlig till servicetjänster. Inom såväl skogs- som lantbruket är det vanligt att tjänster köps in från externa entreprenörer som ofta också är skogs- och lantbrukare. LRF delar utredningens uppfattning om att dessa servicetjänster ska undantas eftersom jordbruksavdraget annars skulle räknas två gånger. En gång för servicebolaget och en gång för skogs- eller

lantbrukaren som säljer varan. Det skulle även leda att det är fördelaktigare att arbeta på grannens fastighet än på sina egna fastigheter. Dock ser vi att serviceföretag som tillhandahåller tjänster till juridisk person som äger skog kommer att drabbas negativt då köparen av tjänsten inte är berättigad till jordbruksavdrag. För dessa företag uppstår en merkostnad avseende den förlorade dieselskatteåterbetalningen. Om mindre skogsbolag inkluderas i jordbruksavdraget enligt LRFs förslag ovan skulle problemet minska.

Under utredningens gång diskuterades vilka skatter som var lämpliga att sänka vid en skatteväxling där dieselskatteåterbetalningen fasades ut. Inkomstskatterna samt den allmänna löneavgiften var de skatter som främst diskuterades och LRF delar åsikten att dessa är de skatter som är lämpligast att sänka. I utredningens slutliga förslag nämns inte det speciella förfarandet avseende den allmänna löneavgiften. Det är först i bilaga 3 i utredningen som det framgår att det finns en möjlighet att återföra hela eller delar av jordbruksavdraget vid beräkningen av sociala avgifter för att uppnå ett socialt skydd. I bilagan framgår att allmän löneavgift inte ska belasta det återförda beloppet. LRF stöder detta förfarande, men anser att det är olyckligt att det inte framkommer tydligare i utredningen.

LRF vill slutligen påtala sin oro över jordbruksavdragets förenlighet med EU:s statsstödsregelverk. Som utredningen också konstaterar kräver ett införande av jordbruksavdraget att EU godkänner detta utifrån statsstödsregelverket. Utredningen anför att inte finns något rättspraxis om hur det föreslagna skattesystemet skulle bedömas utifrån EU:s statsstödsregler, men menar att det kan anses vara osannolikt att ett införande av Jordbruksavdraget skulle påverka balansen på EU:s inre marknad. Trots att inte bolagsskatter och dess utformning är harmoniserade på EU-nivå omfattas de av statsstödsregelverket i de fall det sker en differentiering av skattesatser etc. mellan företag och branscher inom en medlemsstat.

LRF vill framhålla att gällande statstödsregelverk inom området, bl.a. Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden¹, tillämpas strikt av kommissionen och nu är föremål för en revidering. Kriteriet att ett statligt stöd måste ha en potentiell påverkan på konkurrensen och på handeln mellan EU:s medlemsstater är mycket lågt ställt. Det är inte avgörande om de berörda företagen själva ägnar sig åt export eller import, utan det räcker med att stödet medför en risk för att konkurrenter inom samma sektor påverkas negativt. Av erfarenhet från andra statsstödsfrågor vet vi att behandlingen av ansökningarna tar lång tid och att tillstånd ibland endast medges för ett, eller ett fåtal, år i taget.

Det är väldigt viktigt att Sverige permanent kan tillämpa jordbruksavdraget. Ett tillfälligt godkännande skulle skapa väldigt stor oro och osäkerhet i branschen då vår verksamhet till sin karaktär är väldigt långsiktig.

¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb8bf988-049a-11e9-adde-01aa75ed71a1/language-sv/format-PDF/source-search>

3. Utfasning av återbetalning av dieselskatt (kapitel 6 i utredningen)

LRF delar utredningens åsikt att det inte går att fasa ut dagens dieselskatteåterbetalning innan jordbruksavdraget införs.

Utredningen redovisar på ett bra och relevant sätt vad som skulle hända om dagens dieselskatteåterbetalning togs bort. LRF delar utredningens uppfattning att det skulle leda till så kallad koldioxidläckage i och med att miljö- och klimatvänlig svensk produktion skulle slås ut och ersättas av produktion från andra länder med betydligt sämre miljö- och klimatprestanda. Dagens dieselskatteåterbetalning kan därför, i vart fall kortsiktigt, ses som en miljö- och klimatåtgärd likaväl som att den stärker konkurrenskraften.

Dieselskatteåterbetalningen står för en väsentlig del av det ekonomiska överskott som företagen redovisar och ett borttagande skulle slå oerhört hårt mot konkurrenskraften ifall annan motåtgärd inte införs vid samma tidpunkt.

Vid den tidpunkt som jordbruksavdraget införs kan LRF acceptera att dieselskatteåterbetalningen fasas ut. Men det är väldigt viktigt att dieselskatteåterbetalningen inte fasas ut vid tidigare tidpunkt.

4. Jordbruksverkets instruktion förtydligas (kapitel 3 i utredningen)

LRF motsätter sig inte förslaget, men menar att ett förtydligande av Jordbruksverkets instruktion bedöms få en begränsad effekt om inte liknande förtydliganden, eller uppdrag, även lämnas och skrivs in i andra berörda myndigheters instruktioner och/eller regleringsbrev.

Utredningen föreslår förändringar i Jordbruksverkets myndighetsinstruktion (förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk) så att det i denna förtydligas vad som ska gälla kring myndighetens ansvar att bevaka jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet. Utredningen konstaterar att i jämförelse med myndighetens övriga uppgifter behandlas konkurrenskraft mycket övergripande. Den paragraf i myndighetens instruktion där konkurrenskraft omnämns kan, enligt utredningen, uppfattas som otydlig i fråga om myndighetens faktiska uppgift.

Motivet till förslaget är att det bör vara tydligt att Jordbruksverket i allt sitt arbete ska verka för konkurrenskraft och lönsamhet. Utredningen menar att den föreslagna ändringen i sak inte innebär någon ändring av myndighetens arbete, men att den har ett stort signalvärde och ger frågor om konkurrenskraft och lönsamhet en större tyngd rent formellt.

LRF anser att utredningens avsikter med förslaget är positiva och är i linje med Livsmedelsstrategins intentioner om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, men det kan ifrågasättas vilken reell effekt de föreslagna förändringarna kommer att få. Jordbruksverket är en väsentlig myndighet för de gröna näringarna, men saknar full

rådighet inom en rad områden som har stor betydelse för jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet, såsom skattefrågor, livsmedels- och kemikalielagstiftning, arbetsmiljöregler samt klimat, miljö och energi m.m. Omkring 25 myndigheter har regelverk som direkt eller indirekt påverkar lantbruksföretagens vardag. LRF vill därför särskilt uppmana till skrivningar till regleringsbrev, förordningar och instruktioner som syftar till att förbättra konkurrenskraften och som samtidigt leder till en hållbar utveckling i de gröna näringarna.

LRF vill särskilt uppmärksamma att Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna behöver få särskilda förenklingsuppdrag kopplade till de gröna näringarna i sina regleringsbrev och instruktioner.

LRF anser att de föreslagna nya uppdragen till Jordbruksverket är väldigt viktiga för svenskt jord-, skogs- och vattenbruk, varför det i än högre grad behöver förtydligas vad myndigheten ska göra. Enligt LRFs uppfattning bör fokus framför allt vara att analysera och granska storleken på jordbruksavdraget och biopremien utifrån hur konkurrensituationen i Sverige förändras jämfört med våra främsta konkurrentländer. Dessa två komponenter är de absolut viktigaste för att bevara konkurrenskraften för svenska jord-, skogs- och vattenbrukare när Sverige ställer om till fossilfria alternativ och går före resten av världen. Vidare bör dessa faktorer sättas i relation till landets livsmedelsberedskap och försörjningstrygghet.

5. Den årliga uppföljningen av livsmedelsstrategin kompletteras med ett antal nya indikatorer (*kapitel 3 i utredningen*)

LRF delar utredningens slutsatser kring förslaget om en utökad årlig uppföljning av Livsmedelsstrategin.

I utredningen föreslås att Jordbruksverket i sin årliga uppföljning av livsmedelsstrategin ska komplettera med ett antal nya indikatorer för att följa prisutvecklingen vad gäller insatsmedel. Det föreslås vidare att uppföljningen även ska omfatta en internationell utblick. Uppföljningen bör även kunna användas som grund för att bedöma konsekvenser av olika förslag, exempelvis som bakgrundsunderlag till de kontrollstationer som ska genomföras vad gäller reduktionsplikten och inkludera en uppföljning av de förslag till åtgärder och styrmedel som utredningen förslår såsom ett införande av ett jordbruksavdrag och en utfasning av nedsättningen av dieselskatt.

Priserna på drivmedel, gödsel, utsäde och el har nu nått rekordnivåer. Detta är oroväckande och riskerar att kraftigt försämra företagens konkurrenskraft och lönsamhet. LRF anser att det är angeläget med årliga uppföljningar i linje med det som föreslås i utredningen, vilket sannolikt skulle ge en större helhetsbild över vilka kostnader som jordbruket och livsmedelsproduktionen har. Det är även positivt att uppföljningen föreslås att sättas i relation till prisutvecklingen i andra länder.

6. En biopremie för rena biodrivmedel införs (*kapitel 5 i utredningen*)

LRF ställer sig bakom förslaget om biopremie.

Utredningen föreslår att en biopremie införs som ett nationellt stöd för att utjämna den prisskillnad som finns mellan fossilt och förnybart drivmedel. Nivån som utredningen föreslår är 2,30 kronor per liter baserat på prisskillnaden mellan FAME och fossil diesel. Denna ersättningsnivå förutsätter fortsatt återbetalning av koldioxidskatt på diesel och fortsatt skattebefrielse för rena biodrivmedel år 2022. Vi riskerar annars stora prishöjningar på klimatvänliga drivmedel fr.om. 2023 om inte rena biodrivmedel undantas från skattekrav. Nya statsstödsregler ändrar dessutom förutsättningarna. Därför är det av största vikt att regeringen ansöker om skattebefrielse hos EU skyndsamt.

En biopremie har diskuterats under lång tid och vi ser detta som en mycket viktig stimulans för att öka omställningen från fossilt till förnybart. Som nämns i utredningen står LRF tillsammans med flera branschorganisationer bakom satsningen mot fossilfrihet till år 2030 och detta är inte genomförbart med dagens prisskillnad på drivmedel. De företag som redan idag har bytt bränsle förlorar pengar på varje liter.

En snabbt ökad efterfrågan på energi globalt skapar prishöjningar och i någon mån oberäkneliga svängningar i pris. Därtill kommer den svenska reduktionsplikten, som idag styr en stor del av priset på drivmedel, både fossila och förnybara. Systemet för att räkna ut biopremien måste anpassas efter den föränderliga omvärlden. Det är sannolikt att priset på förnybara drivmedel kommer öka snabbare än priset på fossil diesel i takt med att efterfrågan ökar.

Utifrån ovanstående resonemang är det därför viktigt att reda ut hur stora prissvängningar systemet klarar av för att upprätthålla dess syfte. Det är också viktigt att biopremien kopplas till ett index som följer prisförändringar.

LRF anser att det finns risker med framtida förändringar av skattesystemet där lagstiftaren behöver ta höjd för olika scenarion som till exempel avskaffad skattebefrielse på förnybara drivmedel eller brist på förnybara drivmedel som omöjliggör utnyttjande av biopremien.

Utredningen konstaterar att vi är beroende av import av insatsmedel för i princip alla livsmedel som produceras i Sverige. Då utredningen, utifrån sina direktiv, också analyserat frågan om fossiloberoende ur ett beredskapsperspektiv är det inte egalt vilket ursprung de förnybara drivmedlen har.

Idag är den absoluta merparten av både HVO och FAME som används i Sverige importerad. Politiska beslut i andra länder kan snabbt förändra efterfrågan på marknaden och göra att dagens import styrs över till dessa länder i stället för till Sverige.

Sverige har utmanande klimatmål jämfört med många andra länder och kan tack vare vår höga betalningsförmåga vara en av de största konsumenterna av de, åtminstone inom EU,

producerade förnybara bränslena. Samtidigt har vi kanske den allra största potentialen att producera förnybara bränslen från både skogsråvara och outnyttjad jordbruksmark. Införandet av en biopremie kommer således inte att minska importberoendet, men med samverkan bör den kunna vara en grundläggande parameter för ökad inhemsk produktion av förnybara bränslen.

Utan att på något vis försvara användningen av fossila drivmedel behöver dessutom ett bredare hållbarhetsgrepp tas om vilka alternativ som är rimliga. Sett ur ett strikt klimatperspektiv är naturligtvis alla icke-fossila alternativ bättre än de fossila, men frågan behöver också belysas utifrån övriga miljöfaktorer såsom biologisk mångfald, vattenanvändning, avskogning osv samt inte minst hållbarhetsdimensionerna social och ekonomisk hållbarhet.

LRF anser vidare att det bör finnas en tydlig koppling mellan biopremiens storlek och kostnadsutvecklingen mellan rena biodrivmedel i Sverige samt de fossila drivmedel som våra främsta konkurrenter i andra länder använder. Detta för att konkurrenskraften inte skall försämrats jämfört med konkurrenter som är verksamma i länder med lägre miljö- och klimatambitioner än Sverige. I utredningens förslag tas ingen hänsyn till den internationella konkurrenskraften, utan biopremiens sätts utifrån svenska förhållanden. LRF anser att biopremiens storlek ska beräknas utifrån att bibehålla svenska företags konkurrenskraft jämfört med internationella konkurrenter.

LRF anser slutligen att biopremien – liksom jordbruksavdraget – måste frikopplas från EU:s s.k. de minimis-stöd² (stöd av mindre betydelse). Då flera statliga stödinsatser idag tillämpas inom ramen för de minimis-förordningen för jordbrukssektorn kan det motverka omställningen till fossiloberoende i de fall företagen redan är nära eller har överskridit det övre stödtaket (15 000 €/företag/per 3 år).

Det råder också en betydande okunskap om stödbegränsningen i de minimis-reglerna, vilket kan lägga ytterligare administrativ börda på företagen. För att inte många företag ska riskera att bli utan biopremie, eller riskera återkrav, bör Sverige ansöka om statsstöds godkännande alternativt tillämpa grupp-undantaget för statligt stöd.

LRF vill slutligen betona att det dessutom finns oroande signaler om vilka biodrivmedel som framgent kommer vara godkända att främja, där bl.a. Eus så kallade förnybartdirektiv (RED I och II)³ kan innebära minskade möjligheter att lämna stöd till gröd- och skogsbaserade biodrivmedel. Dessa inskränkningar måste motverkas.

7. Klimatpremien utvidgas (kapitel 7 i utredningen)

LRF bejakar utredningens förslag om en klimatpremie.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1408&from=en>

³ Rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor

Utredningen föreslår att klimatpremien för miljöfordon, som i dagsläget endast ges till vissa miljölastbilar och eldrivna arbetsmaskiner, utvidgas så att ersättning även kan ges till arbetsmaskiner som drivs av samma bränslen som gäller för andra miljöfordon dvs. bioetanol, fordonsgas samt hybrider.

Eldrift är i praktiken uteslutet för jordbrukets fältmaskiner i dagsläget. Det konstant stora effektuttaget gör att batterikapaciteten är allt för begränsad. Förslaget i utredningen gör att arbetsmaskiner även kan berättiga till den redan befintliga klimatpremien om de drivs med bioetanol, fordonsgas eller hybrider med olika bränsle. LRF anser även att det breda begreppet arbetsmaskiner behöver tydligt definieras och även skogsmaskiner bör omfattas.

Utredningen pekar på att många gårdar i praktiken skulle kunna klara inomgårdshandlingen med de elektrifierade kompakt- och hjullastare som finns på marknaden. Som en kontrast är det värt att lyfta att 57 procent av LRFs medlemmar omsätter under 50 000 kronor per år och utför inomgårdssysslor med traktor och frontlastare. Flertalet gårdar har inget ekonomiskt utrymme för en separat eldriven maskin för enbart inomgårdarbetena. Tvärtom gör kombinationen av gårdstraktor och fälttraktor, i många fall även skogstraktor, att man kan ha en någorlunda ny traktor då nyttjandegraden blir acceptabel eftersom den kan användas till många moment.

LRF vill påpeka att det idag finns få arbetsmaskiner på marknaden som drivs av fordonsgas. För att det ska vara realistiskt att köpa den traktorn behöver man bo så att det finns en biogasmack i närområdet då möjligheten att ha en egen tankstation på gården, likt en traditionell farmartank, är liten i nuläget. För de flesta är också närhet och möjlighet till återförsäljarens support viktig när man köper traktor och andra maskiner.

Utredningen bedömer att det kommer att finnas sådana inom de närmaste åren. Som även beskrivs i kapitel 8 *Produktion av biodrivmedel* finns det en skattebefrielse de kommande 10 åren för biogas genom ett statsstöds godkännande. Samtidigt har Sverige infört ett produktionsstöd för biogas från rötning av stallgödsel och det finns även ett stöd för uppgradering av biogas. Utredningen konstaterar därför att det inte finns förutsättningar för att inkludera biogas i biopremien då det riskerar att leda till en överkompensation.

Utredningen konstaterar vidare att utvecklingen nya drivmedel och drivmedel från nya substrat går snabbt och menar därför att utredningens förslag kontinuerligt bör följas upp och utvärderas mot bakgrund av denna utveckling. På längre sikt till 2045 är ett tekniskifte sannolikt. Självkörande arbetsmaskiner och nya system för att bruka marken finns under utveckling. Biogasdrift, elektrifiering eller vätgasdrift kräver i regel nya maskiner. Det finns dock exempel på hur befintliga arbetsmaskiner genomgått konvertering bl.a. i Transportstyrelsens och Jordbruksverkets MEKA-projekt⁴ där så kallad dual-fuel-teknik testats. Utredningen ser möjligheter till energieffektivisering

⁴ https://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra11_40.pdf (kapitel 7 Arbetsmaskiner)

genom att elektrifiera möjliga arbetsmoment framför allt inomgårds liksom arbete med förbättrad logistik.

LRF har svårt att uppskatta hur många potentiella traktorköpare som bor med sådan närhet till biogastankstation och serviceanläggning att sådan traktor är ett realistiskt alternativ. Om den föreslagna premien gör att några extra gasdrivna traktorer kommer ut i användning så kan de fungera som ”dragplåster” och öppna ögonen hos andra traktor-användare om att biogas är ett realistiskt alternativ. Även för att väcka intresset hos andra traktortillverkare för att tillverka biogasdrivna traktorer är det viktigt att de ser en potentiell marknad och då är även en liten marknad som Sverige viktig.

LRF konstaterar slutligen att för att öka antalet potentiella köpare av de biogastraktorer som finns på marknaden behöver möjligheten att ha egen tankstation på gården öka. Någon form av standardlösning av biogasmack som kan hyras alternativt omfattas av miljöinvesteringstöd för att köpa behöver finnas tillgänglig för att inte bara ett fåtal ska kunna köra på biogas.

8. Gödselgasstödet och biogasstödet utökas och förlängs (*kapitel 8 i utredningen*)

LRF bejakar grunden i utredningens förslag.

Av det biodrivmedel som används i Sverige i dag är den absoluta majoriteten importerat. Sverige har flera konkurrensfördelar när det gäller att producera fossilfria drivmedel och ligger relativt långt fram vad gäller forskning och utveckling inom t.ex. biogasproduktion och förgasning. Tillgången till råvaror från bland annat skogen är mycket god i Sverige i ett europeiskt och internationellt perspektiv. Det finns en potential för att öka produktionen av biogas från stallgödsel. Fördelen med att röta stallgödsel är att processen ger både biogas och biogödsel. Genom att röta gödseln uppnås dessutom multipla miljövinster. Att potentialen inte utnyttjas mer beror dels på att lönsamheten har konstaterats blivit för låg med nuvarande nivå på stödet. Även tillståndprocesserna kopplade till biogasproduktionen upplevs som utmanande, framför allt är det tidsaspekten dvs. att det tar lång tid att få tillstånd beviljat som upplevts som utmanande.

LRF vill påtala att nuvarande nivå på gödselgasstödet har mötts av kritik från jordbrukare som anser att nivån är för låg. Gödselgasstödet behövs för att biogasen ska vara konkurrenskraftig. Inte minst jämfört med den biogas som produceras i Danmark. Importen av biogas från Danmark och övriga Europa har ökat under de senaste åren. Andelen biogas i det västsvenska gasnätet var under 2018 drygt 23 procent, varav cirka 4,5 procentenheter var biogas producerad i Sverige. Risken om stödet inte höjs är att produktionen minskar eller försvinner.

Detta skulle medföra att ännu mer biogas och biodrivmedel kommer att behöva importeras till Sverige och att vi därmed skulle få en sämre försörjningsförmåga vad gäller drivmedel. En minskning av den inhemska produktionen riskerar även att öka miljöpåverkan.

LRF delar utredningens analys och förslag om att införa flera ekonomiska styrmedel i syfte att stimulera en ökad produktion och förädling av biogas. Utredningen vill särskilt framhålla betydelsen av förslaget om produktionsstöd bestående av premier som ges per kWh biogas som produceras, uppgraderas och/eller förvätskas. Ambition om en svensk biogasproduktion om 1,5–2,6 TWh från gödsel skulle kunna stärka det svenska jordbruket och ge vinster i flera olika plan. Gödselgaspremién bidrar i hög utsträckning till målet att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Premién bidrar dessutom i medelhög utsträckning till att miljö kvalitetsmålet om minskad övergödning uppnås. Slutligen bidrar gödselgaspremién i viss utsträckning till målet att elproduktionen ska vara helt förnybar 2040. Detta eftersom en viss andel av den rågas som produceras används för att producera el.

LRF delar vidare utredningens förslag att det gödselgasstöd och biogasstöd (uppgraderingsstöd) som finns förlängs och utökas samt att en förvätskningspremie införs. Förslaget återfinns även i Biogasmarknadsutredningens betänkande SOU 2019:63 *Mer biogas! För ett hållbart Sverige*⁵. Som LRF uppfattar det kan de tre stöden kombineras, varför en aktör som producerar biogas från gödsel och sedan uppgraderar och förvätskar gasen skulle vara berättigad till samtliga tre stöd.

Dagens produktion av biogas från gödsel är cirka 177,7 GWh och med ett gödselgasstöd på 40 öre/kWh behöver anslaget ligga på cirka 71 miljoner kronor per år. Anslaget i dag är på 30 miljoner kronor men ska sänkas till 22,5 miljoner kronor år 2022. Dagens produktion av uppgraderad biogas ligger på cirka 1,3 TWh/år och med en uppgraderingspremie på 20–30 öre/kWh behövs ett anslag på 260–390 miljoner kronor per år. Uppgraderingspremién ges till de aktörer som producerar rågas som sedan uppgraderas.

Förvätskning är en ny teknik varför anslutningarna kan tänkas bli ganska få till en början. Utredningen föreslår en förvätskningspremie på 10–15 öre/kWh. Förvätskningspremién ges till de aktörer som producerar rågas som sedan förvätskas. Om inledningsvis cirka 10 procent av den uppgraderade gasen förvätskas innebär det en kostnad om cirka 40 miljoner kronor/år.

Vad gäller skalbarheten delar LRF utredningens bedömning att gödselgasstödet inte bör skalas ner då detta skulle innebära en lägre ersättning till de befintliga anläggningarna. Dagens nivå kritiserar för att vara för låg och hämma utvecklingen. Vad gäller övriga två stöd hänvisar utredningen till *Biogasmarknadsutredningens* betänkande SOU 2019:63.

LRF anser att det är viktigt att finansieringsfrågan blir löst. De tre stöden föreslås kunna kombineras, och om en aktör producerar biogas från gödsel och sedan uppgraderar och förvätskar gasen skulle denne vara berättigad till samtliga tre stöd. Belopp som nämnts i budgetpropositionen för 2022 är 500 MSEK för 2022, 700 MSEK för 2023 samt

⁵ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/12/sou-201963/>

700 MSEK för 2024. I denna utredning är beloppen 380, 428, resp. 486, men även ett belopp för 2025 på 554 MSEK anges.

Stödet föreslås vara tioårigt så att det blir långsiktiga spelregler, vilket LRF välkomnar. Budgetplanen skall anpassas efter de befintliga anläggningar som finns under 2022 för det året. Med 40 öre/kWh för gödselgaspremie, 30 öre/kWh för uppgradering samt 10-15 öre för förvätskning av gasen. Stödet ska inte ha något budgettak utan vara ett stöd per kWh.

LRF anser slutligen att staten behöver ta höjd för utbyggnad för åren framåt. Överkompensationsberäkningar kommer ske vartefter så att inte för mycket stöd skall betalas ut. När stödet införs skall det samordnas med inhämtning av officiell biogasstatistik så att producenterna inte behöver delge samma information två gånger per år.

9. Övriga rekommendationer

LRF välkomnar de rekommendationer som utredningen för fram, utom vad gäller Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).

Rekommendationerna handlar om åtgärder och styrmedel där staten inte behöver agera direkt utan det kan i stället handla om att en åtgärd bör få fortsätta eller att marknaden eller någon aktör behöver agera.

Utredningen rekommenderar att:

- satsningar görs på forskning och utveckling av nya affärsmodeller,
- rådgivningsmöjligheter inom Greppa Näringen i form av Klimatkollen och Energikollen får fortsätta,
- jordbruket fortsatt prioriteras inom Klimatklivet,
- satsningar görs på forskning och utveckling av arbetsmaskiner inom jordbruket som drivs av förnybara bränslen,
- satsningar görs på forskning och utveckling av nya drivmedel som kommer från jordbruket,
- möjligheter till investeringsstöd till biogasanläggningar (stallgödsel) fortsatt får finnas,
- ett stöd till produktion av fossilfri gödsel genom ex. Industriklivet och/eller Klimatklivet kan övervägas när sådan produktion blir aktuell i Sverige,
- ett verktyg för prissättning på koldioxid på mineralgödsel som importeras till EU från tredje land införs, dvs. en så kallad Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM),
- insamling och återvinning av ensilageplast ökas genom satsningar på att öka kunskapen om innehållet i plasten samt satsningar på att öka kunskapen om samt tillgängligheten till insamlingssystemet.

LRF anser stöd för FoU och de investeringsstöd för klimatåtgärder som finns inom landsbygdsprogrammet, genom Klimatklivet och Industriklivet och genom klimatpremien bör utökas enligt utredningens förslag.

Vad gäller Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) vill LRF poängtera att priserna på handelsgödsel riskerar att öka om dessa insatsvaror kommer att omfattas av CBAM. Priset på handelsgödsel är redan idag mycket högre i Europa än i resten av världen. Om en CBAM skulle läggas till detta skulle priset skjuta ytterligare i höjden, vilket skulle öka kostnaderna för jordbruksproduktionen i Europa och försämra det europeiska jordbrukets konkurrenskraft gentemot importerade livsmedel. Om CBAM läggs till på handelsgödsel måste även livsmedel omfattas av CBAM för att bevara konkurrenskraften för EU:s lantbrukare. Alternativet är annars att varken handelsgödsel eller livsmedel omfattas av CBAM.

Stockholm den 4 februari 2022

Palle Borgström
Förbundsordförande

Anna-Karin-Hatt
Verkställande direktör

Bilaga
Konsekvensanalys – Fossiloberoende jordbruk (Rapport från Ludvig & Co)

Kopia till
nistrin.khedr@regeringskansliet.se